

Poradnia prawna

Sekcja prawa karnego

SSP

Zajęcia nr 5:

Przestępstwa i wykroczenia przeciwko mieniu.

Przesłanki procesowe,
zakończenie postępowania przygotowawczego.

MGR BŁAŻEJ BOCH

KATEDRA POSTĘPOWANIA KARNEGO

WYDZIAŁ PRAWA, ADMINISTRACJI I EKONOMII

UNIWERSYTET WROCŁAWSKI

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

Przebieg postępowania karnego

Postępowanie przygotowawcze

- prowadzi prokurator
- Strony: podejrzany i pokrzywdzony

Postępowanie sądowe

- Prowadzi sąd
 - Strony: oskarżyciel i oskarżony
- postępowanie przed sądem II instancji**

Kasacja,
wniosek o
wznowienie
postępowania

apelacja

Wyrok sądu
I instancji

rozprawa przed
sądem II instancji

Prawomocny
wyrok

Postępowanie międzyinstancyjne:

- Zwrot do post. przyg.
- Zakończenie post. karnego (wyrok lub post. o umorzeniu)
- Przygotowanie rozprawy głównej

Postępowanie przed sądem I instancji

Wydanie postanowienia o zamknięciu post. przygotowawczego - art. 321 § 6

- Zakończenie postępowania przygotowawczego:
- Umorzenie postępowania
- Skierowanie sprawy do sądu

gdy wyrok nie został zaskarżony lub minął termin do zaskarżenia

- Akt oskarżenia
- Wniosek o w.um.p.
- Wniosek z art. 335 § 1
- Wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przesp.
- Wniosek o um. post. i zast. środków zabezpieczających

Postępowanie in rem (w sprawie o jakieś przestępstwo)

Postępowanie in personam (przeciwko określonej osobie)

Wydanie postanowienie o wszczęciu postępowania przygotowawczego – art. 303

Przedstawienie zarzutów – art. 313 (wyjątkowo art. 308)

Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania – art. 321

Czynności przed wszczęciem postępowania np. art. 307 kpk, czynności operacyjno - rozpoznawcze

Sposoby zakończenia postępowania przygotowawczego

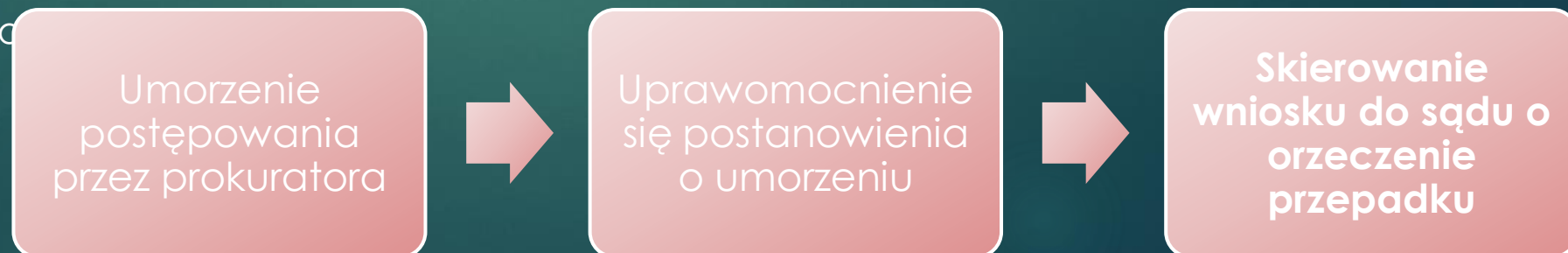
UMORZENIE

- Umorzenie „zwykłe” na podstawie art. 17 § 1 k.p.k. (negatywna przesłanka procesowa)
- Umorzenie z art. 322 § 1 k.p.k. – niewykrycie sprawcy, czynu nie popełniła dana osoba, brak interesu społecznego w ściganiu z urzędu
- Umorzenie absorpcyjne (art. 11 k.p.k.)
- Umorzenie rejestrowe – art. 325f
- Inne umorzenia (np. z UŚK, z art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii)

SKIEROWANIE SPRAWY DO SĄDU

- Akt oskarżenia
- AO wraz z wnioskiem z art. 335 § 2 k.p.k.
- Wniosek z art. 335 § 1 k.p.k.
- Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających
- Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania
- W trybie przyspieszonym – wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym

Rozwiązanie pośrednie

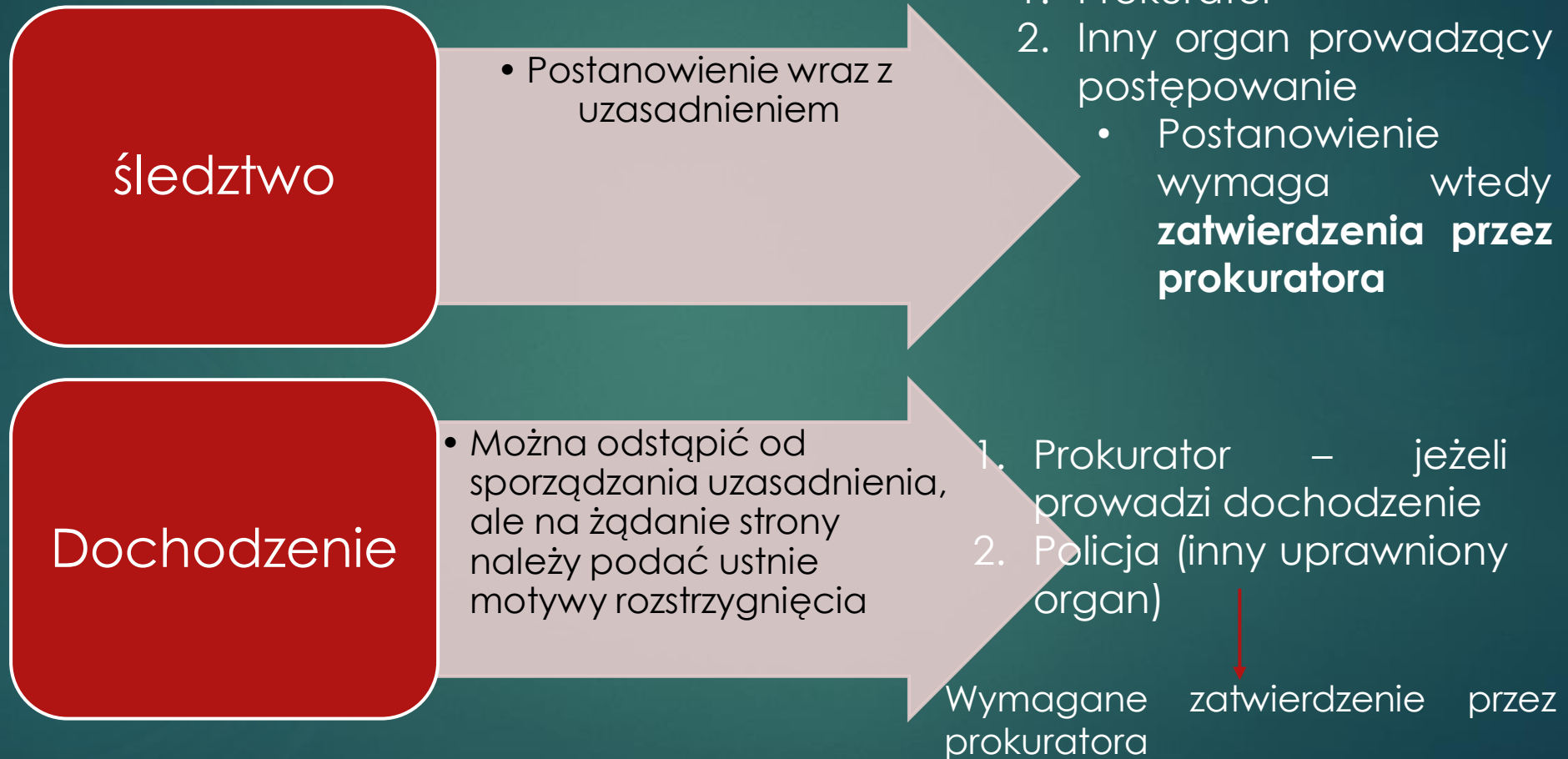
Umorzenie postępowania przygotowawczego – art. 322 k.p.k.

jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia i nie zachodzą warunki określone w art. 324 (skierowanie do sądu wniosku o umorzenie postępowania wobec sprawcy, który popełnił przestępstwo w stanie niepoczytalności i orzeczenie środków zabezpieczających) **umarza się śledztwo (lub dochodzenie)** bez konieczności uprzedniego zapoznania z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

► Postanowienie o umorzeniu musi zawierać:

1. określenie czynu, którego postępowanie dotyczyło,
2. określenie kwalifikacji prawnej czynu,
3. określenie podstawy i przyczyny umorzenia, a więc wskazanie przepisu prawnego, na podstawie którego dochodzi do umorzenia,
4. a jeżeli następuje w postępowaniu, w którym występuje już podejrzany, także imię i nazwisko podejrzanego oraz - w razie potrzeby - inne dane o jego osobie o charakterze identyfikacyjnym.

Umorzenie postępowania przygotowawczego

Umorzenie postępowania przygotowawczego – „zwykłe”

Przesłanki umorzenia:

Postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia i nie istnieją podstawy do zastosowania środków zabezpieczających.

1. Zachodzi negatywna przesłanka procesowa – art. 17 § 1 k.p.k.
2. Art. 11 § 1 – tzw. umorzenie absorpcyjne
3. Inna podstawa np. abolicja, art. 9 ustawy o świadku koronnym

Umorzenie postępowania może nastąpić zarówno w fazie *in rem* jak i *in personam*

Istotne konsekwencje prawne w zależności od stadium postępowania, w którym doszło do umorzenia

Por. art. 327 § 1 i 2 oraz 328

Umorzenie postępowania

- ▶ W razie umorzenia śledztwa prokurator wydaje postanowienie co do dowodów rzeczowych.
 - ▶ Por. art. 230 – 233 k.p.k.
- ▶ Na postanowienie co do dowodów rzeczowych przysługuje zażalenie podejrzanemu, pokrzywdzonemu i osobie, której określone przedmioty odebrano lub która zgłosiła do nich roszczenie.
- ▶ Po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu, w razie istnienia podstaw określonych w art. 45a k.k. lub art. 43 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 47 § 4 k.k.s. **występuje do sądu z wnioskiem o orzeczenie przypadku.**
- ▶ Jeżeli umorzenie następuje z powodu **niewykrycia sprawcy** wniosek o orzeczenie przypadku może być skierowany tylko wtedy, gdy przepis szczególny dopuszcza taką możliwość.

Postępowanie z dowodami rzeczowymi

- ▶ Dowodami rzeczowymi są rzeczy, które mogą stanowić dowód w sprawie (art. 217 § 1 k.p.k. i art. 219 § 1 k.p.k.).
- ▶ Dowodem rzeczowym w sprawie jest wszystko, co ma związek z przestępstwem i pomaga w rekonstrukcji zdarzenia będącego przedmiotem postępowania karnego (M. Cieślak, *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*, t. I, Warszawa 1955, s. 37).
- ▶ Wydanie postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych – **brak prawnej możliwości wydania postanowienia o uznaniu za dowód rzeczowy!!!**
- ▶ Wykaz dowodów rzeczowych i śladów kryminalistycznych
- ▶ Rejestr DRz
- ▶ Podstawa prawna wydania postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych – art. 228 § 1 lub § 2 k.p.k.

Tzw. umorzenie rejestrowe

- ▶ Szczególny sposób zakończenia **dochodzenia** → **niedopuszczalny w śledztwie**
- ▶ Art. 325f
- ▶ Jeżeli dane uzyskane w toku czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 § 1) lub dochodzenia prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych, można wydać postanowienie o **umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw**.

Postanowienie nie wymaga zatwierdzenia prokuratora

- ▶ Po wydaniu postanowienia o umorzeniu rejestrowym Policja prowadzi dalsze czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów
 - ▶ Czynności pozaprocessowe, prowadzone na podstawie odrębnych przepisów (m.in. ustawy o Policji)
- ▶ Jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, **Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia**.
 - ▶ Zawiadamia się osoby, instytucje państwowe, samorządowe lub społeczne, które złożyły zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa oraz ujawnionego pokrzywdzonego.
 - ▶ Nie trzeba zawiadamiać prokuratora o podjęciu na nowo „rejestrowo” umorzonego dochodzenia
 - ▶ Art. 325f § 3 → nie stosuje się art. 327 § 1
 - ▶ Podjęcie na nowo rejestrowo umorzonego dochodzenia to wyjątek od zasad dotyczących podejmowania na nowo postępowania przygotowawczego określonych w art. 327 § 1

Umorzenie postępowania – uprawnienia stron (i innych osób)

- ▶ O umorzeniu zawiadamia się osobę lub instytucję państwową, samorządową lub społeczną, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, ujawnionego pokrzywdzonego oraz podejrzanego

Na postanowienie o umorzeniu śledztwa (dochodzenia) przysługuje **zażalenie**:

1. Stronom
 2. Instytucji państwowej lub samorządowej, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie
 3. Osobie, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie określonym w art. 228 – 231, 233, 235, 236, 245, 270 – 277, 278 – 294 k.k. lub art. 296 – 306 k.k. **jeżeli postępowanie karne wszczęto w wyniku jej zawiadomienia a wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw**
 - ▶ M.in. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, składanie fałszywych zeznań, przestępstwa korupcyjne
 - ▶ „pośrednio pokrzywdzony”
- ▶ Osobom uprawnionym do wniesienia zażalenia przysługuje prawo przejrzenia akt postępowania (art. 306 § 1b → nie ma ograniczeń z art. 156 § 5)

Umorzenie postępowania – uprawnienia stron (innych osób)

- ▶ Zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od dnia otrzymania postanowienia o umorzeniu **do sądu powołanego do rozpoznania sprawy w I instancji** za pośrednictwem prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo (dochodzenie).
- ▶ Jeżeli nie uwzględni zażalenia – kieruje je do sądu.
- ▶ Sąd może:
 1. Utrzymać w mocy postanowienie
 2. Uchylić postanowienie o umorzeniu i przekazać sprawę do dalszego prowadzenia

Uchylając postanowienie o umorzeniu sąd wskazuje powody uchylenia a w miarę możliwości także okoliczności, które należy wyjaśnić lub czynności, które należy przeprowadzić.

Wskazania sądu są wiążące dla organu postępowania przygotowawczego

Taka sama procedura przy zaskarżaniu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania!

Jeżeli organ nadal nie znajduje postaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje ponownie postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia, **pokrzywdzony, który wcześniej zaskarżył postanowienie (wykorzystał uprawnienia z art. 306 § 1 i 1a może wnieść do sądu subsydiarny akt oskarżenia).**

Należy pokrzywdzonego pouczyć o prawie wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia.

Przesłanki procesowe

Art. 17 § 1 k.p.k.

Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

1. czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
2. czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa,
3. społeczna szkodliwość czynu jest znikoma,
4. ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze,
5. oskarżony zmarł,
6. nastąpiło przedawnienie karalności,
7. postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się,
8. sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych,
9. brak skargi uprawnionego oskarżyciela,
10. brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej,
11. zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie (np. abolicja).

Rozwiązywanie kazuśów

Kazus nr 1

Zasadnicza problematyka:

- 1) postępowanie sprawdzające z art. 307 k.p.k.
- 2) odmowa wszczęcia dochodzenia/śledztwa;
- 3) brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu zabronionego;
- 4) beczynność organów prowadzących/nadzorujących postępowanie przygotowawcze.

Kazus nr 1

Zwróć uwagę na:

- 1) art. 305 § 1 k.p.k.;
- 2) art. 305 § 4 k.p.k.;
- 3) art. 306 § 1 k.p.k.;
- 4) art. 306 § 3 k.p.k.;
- 5) art. 307 k.p.k.

Kazus nr 2

Zasadnicza problematyka:

- 1) umorzenie postępowania przygotowawczego na podstawie art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przesłanki i dopuszczalność umorzenia;
- 2) znikoma społeczna szkodliwość czynu jako negatywna przesłanka procesowa;
- 3) brak znamion jako negatywna przesłanka procesowa;
- 4) pojęcie ilości „nieznacznej” i „znacznej”;
- 5) ocena stopnia społecznej szkodliwości czynu;
- 6) umorzenie przed wszczęciem.

Kazus nr 2

Zwróć uwagę na:

- 1) art. 62 i art. 62a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
 - 2) postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018r., V KK 260/18, Legalis nr 1860688
- **Teza:** „Istotnym kryterium przyjęcia kwalifikacji prawnej czynu z art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii jest oprócz ilości posiadanego narkotyku, także jego rodzaj. Stąd też, w warunkach czynu określonego w treści art. 62 ust. 2 cyt. aktu prawnego, niezbędne jest spełnienie wymogów ilościowo rodzajowych, a nie tylko ilościowych”.

Kazus nr 2

3) Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu - II Wydział Karny z dnia 23 lutego 2017 r., II AKa 247/16, Legalis nr 1712615.

Teza: Elementy brane pod uwagę przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu zostały w prawie karnym określone w art. 115 § 2 KK. W świetle dyspozycji art. 62a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 783) stopień społecznej szkodliwości ma być oceniany pod kątem celowości orzeczenia wobec sprawcy kary, co oznacza, że instytucja uregulowana w tym przepisie może mieć zastosowanie jedynie do czynów przestępnych określonych w art. 62 ust. 1 lub 3 ww. ustawy, których społeczna szkodliwość jest wyższa niż znikoma. Z tego powodu nie ulega wątpliwości, że dla przyjęcia niecelowości orzeczenia wobec sprawcy kary stopień społecznej szkodliwości czynu musi być wyższy niż znikomy.

Kazus nr 3

Zasadnicza problematyka:

- 1) postępowanie sprawdzające w trybie art. 307 k.p.k.;
- 2) zakres czynności, które należy wykonać w postępowaniu przygotowawczym;
- 3) wybór właściwej podstawy umorzenia postępowania przygotowawczego;
- 4) mactwo procesowe, fałszywe oskarżenie.

Kazus nr 3

Zwróć uwagę na:

- 1) art. 307 k.p.k.;
- 2) art. 190 k.k.;
- 3) przestępstwa względnie i bezwzględnie wnioskowe, art. 12 k.p.k.
- 4) art. 233 k.k., przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości

Kazus nr 4

Zasadnicza problematyka:

- 1) specyfika prowadzenia postępowania w sprawach dot. przestępstwa niealimentacji (art. 209 k.k.);
- 2) wniosek o ściganie;
- 3) prawidłowość postępowania przygotowawczego;
- 4) reprezentowanie małoletniego w procesie karnym przez jednego z rodziców w sytuacji, gdy podejrzanym jest drugi z rodziców;
- 5) przesłanki i dyrektywy stosowania środków zapobiegawczych;
- 6) obawa matactwa;
- 7) tzw. areszt kaucyjny;
- 8) wybór właściwej podstawy umorzenia postępowania przygotowawczego.

Kazus nr 4

Zwróć uwagę na:

1) Uchwała SN z dnia 30 września 2010 r., I KZP 10/10:

Teza: „Rodzic małoletniego **nie może**, działając w charakterze przedstawiciela ustawowego, wykonywać praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w tym także w postępowaniu z oskarżenia prywatnego, jeżeli oskarżonym jest drugi z rodziców”

2) Postanowienie SN z 30.03.2016 r. – rodzic może być przedstawicielem ustawowym w sprawie przeciwko drugiemu z rodziców w przypadku przestępstwa niealimentacji – art. 209 k.k.

3) **art. 209 § 3 k.p.k.**

Kazus nr 4

4) Postanowienie SA w Katowicach z dnia 9 listopada 2016r., II Akz 576/16, (zbiór orzeczeń ze środków przymusu – teza nr 10);

5) zbiór orzeczeń ze środków przymusu – tezy nr 16, 17, 18.

Kazus nr 5

Zasadnicza problematyka:

- 1) umorzenie postępowania na podstawie art. 322 k.p.k.
- 2) konieczność przedłużenia dochodzenia/śledztwa;
- 3) zatwierdzenie zatrzymania rzeczy i przeszukania;
- 4) podstawy prawne i dyrektywy stosowania środków zapobiegawczych;
- 5) adekwatność zabezpieczenia majątkowego;
- 6) umorzenie postępowania wobec znikomej społecznej szkodliwości czynu;
- 7) podjęcie a wznowienie postępowania przygotowawczego, umorzenie postanowienia o prawomocnym umorzeniu postępowania przygotowawczego;
- 8) konkurencja instytucji subsydiarnego aktu oskarżenia oraz podjęcia postępowania w trybie art. 327 i art. 328 k.p.k.

Kazus nr 5

Zwróć uwagę na:

1) Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie - II Wydział Karny z dnia 24 września 2015 r., II AKz 323/15, Legalis nr 1348990

Teza: „Sąd analizując przesłanki zastosowania środka zapobiegawczego nie może antycypować, że postępowanie zostanie przedłużone. O tym decyduje właściwy prokurator nadrzędny nad prokuratorem prowadzącym to postępowanie. To w gestii wnioskującego o przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania jest wykazanie przesłanek uzasadniających taką decyzję procesową, w tym tej podstawowej, jaką jest okoliczność, że postępowanie wobec podejrzanego, mające być zabezpieczonym, będzie trwało także w okresie na jaki wnioskowano o przedłużenie tymczasowego aresztowania.”

Kazus nr 5

2) Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie – II Wydział Karny z dnia 24 lipca 2013 r., II AKz 283/13, Legalis nr 742846

Teza: „Określona w art. 249 § 1 KPK przesłanka ogólna (wykazanie dowodowe przestępstwa) odnosi się do wszystkich środków zapobiegawczych, a nie tylko do tymczasowego aresztowania. Brak dostatecznych dowodów popełnienia zarzuczonego przestępstwa nie pozwala na stosowanie również nieizolacyjnych środków zapobiegawczych, w tym dozoru policji, o który wnosił skarżący”.

Kazus nr 5

- 3) postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 16 maja 2018r., II Akz 307/18 (**zbiór orzeczeń ze środków przymusu – teza nr 8**);
- 4) uchwała SN z dnia 29 listopada 2016r., I KZP 6/16 (**zbiór orzeczeń z postępowania przygotowawczego – teza nr 1**);
- 5) postanowienie SN z dnia 19 sierpnia 2015r., III KK 74/15 (**zbiór orzeczeń z postępowania przygotowawczego – teza nr 8**);
- 6) wyrok SN z dnia 9 października 2008r., V KK 252/08 (**zbiór orzeczeń z postępowania przygotowawczego – teza nr 14**);

Przestępstwa i wykroczenia przeciwko mieniu

Prawo wykroczeń

Źródła prawa

- ▶ Ustawa z dnia 20.05.1971 roku – Kodeks wykroczeń (tj. Dz. z 2019 poz. 821 ze zm.)
- ▶ Ustawa z dnia 24.08.2001 roku – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tj. Dz. U. z 2020 poz. 729 ze zm.)
- ▶ Przepisy pozakodeksowe

Czyny przepoławione

Kontrawencjonalizacja

Mianem tzw. czynu przepoławionego określa się w języku prawniczym „taki typ czynu zabronionego, który inkorporuje dwie grupy czynów spełniających w zasadzie te same znamiona, z tym że jedna grupa będzie kwalifikowana jako przestępstwo, druga natomiast jako wykroczenie, po spełnieniu pewnego dodatkowego kryterium” (D. Mocarska, *Reakcja Policji na czyny przepoławione w świetle projektowanych zmian legislacyjnych* [w:] I. Nowicka, A. Sadło-Nowak (red.), *Współczesne problemy wykroczeń*, Szczytno 2013, s. 243).

Kontrawencjonalizacja to nadawanie wybranym występkom charakteru wykroczeń.

Kryteria przepoławwienia

- ▶ **wartość mienia** - kradzież (art. 278 § 1 k.k. i art. 119 § 1 k.w.), przywłaszczenie (art. 284 § 1 k.k. i art. 119 § 1 k.w.), zniszczenia, uszkodzenia lub uczynienia rzeczy niezdatnej do użytku (art. 288 § 1 k.k. i art. 124 § 1 k.w.), wyręb drzewa w lesie w celu przywłaszczenia (art. 290 § 1 k.k. i art. 120 k.w.), paserstwo umyślne (art. 291 k.k. i art. 122 § 1 k.w.) oraz paserstwa nieumyślne (art. 292 § 1 k.k. i art. 122 § 2 k.w.);
- ▶ **zawartość alkoholu w organizmie** (art. 87 k.w. i 178a k.k.);
- ▶ **kryteria ocenne** (np. art. 52a k.w. i art. 255 k.k.)

Czy ww. kryteria mają charakter **ilościowy** czy **jakościowy**?

Spółeczna szkodliwość?

Zagadnienia materialne i proceduralne

- ▶ Art. 12 § 2 k.k.
- ▶ Art. 2a k.w.
- ▶ Art. 10 i 10a k.w.
- ▶ art. 18 k.p.k.
- ▶ art. 399 k.p.k.
- ▶ art. 400 k.p.k.

Przestępstwa przeciwko mieniu

Przepisy rozdziału XXXV KK chronią **mienie**. Pojęcie to należy rozumieć – zgodnie z art. 44 KC – jako **własność i inne prawa majątkowe**. Treść chronionej własności odpowiada przepisowi art. 140 KC. Katalog innych praw majątkowych ma charakter otwarty, a zakres ich ochrony jest kształtowany przez znamiona poszczególnych przestępstw.

Użyte w omawianym rozdziale **terminy cywilnoprawne** należy rozumieć tak, **jak w prawie cywilnym**, chyba że z przepisów prawa karnego wyraźnie wynika co innego. Do takiego wniosku prowadzi odwołanie w tytule rozdziału do cywilistycznego pojęcia "mienie", odrębna kryminalizacja kradzieży dóbr niebędących rzeczami (art. 278 § 5 KK) i w końcu wyraźna deklaracja w Uzasadnieniu projektu KK (zob. wyżej rozdział XXXV, pkt 1).

Wszystkie przestępstwa przeciwko mieniu są ścigane w **trybie publicznoskargowym**. W art. 278 § 4, art. 279 § 2, art. 284 § 4, art. 285 § 2, art. 286 § 4, art. 287 § 3 i art. 289 § 5 KK ustawodawca przewidział w **drodze wyjątku tryb wnioskowy** dla przypadku, gdy sprawcę kradzieży i pokrzywdzonego łączyła relacja osób najbliższych, którą należy ustalić zgodnie z art. 115 § 11 KK. W każdym przypadku na wniosek ścigane jest przestępstwo z art. 288 § 1 i 2 KK.

(I. Gałązka [w:] A. Grześkowiak, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2019, *Legalis*).

Rozwiązywanie kazuśów

Kazus nr 1

1. Właściwą kwalifikacją jest kradzież zwykła z art. 278 § 1 k.k.

Należy jednak rozważyć dwie kwestie: możliwość przyjęcia kradzieży zuchwałej z art. 278a k.k. oraz ewentualnie kwestię art. 294 § 2 k.k.

2. Prokurator powinien wnieść akt oskarżenia do sądu.

Kazus nr 2

Ciecze i gazy umieszczone w zamkniętej strukturze, umożliwiające dokonanie pomiaru ilości danej substancji, są traktowane jako rzecz ruchoma (*M. Pawełek*, Glosa do post. SN z 9.6.2006 r., I KZP 14/06, s. 305–306). Oznacza to więc, że zabór nośnika energii (paliwa płynne lub gazowe), czy też zabór wody, jako przedmiotów materialnych, musi być kwalifikowany jako postać kradzieży zwykłej, co wyłącza możliwość oceny tego rodzaju czynów na podstawie art. 278 § 5 KK, penalizującego **kradzież energii** – stanowisko to należy uznać już za ugruntowane w orzecznictwie (por. post. SN z 9.6.2006 r., I KZP 14/06, OSNKW 2006, Nr 7–8, poz. 67; post. SN z 9.6.2006 r., I KZP 15/06, Prok. i Pr. – wkł. 1997, Nr 10, poz. 3 i 4; wyr. SN z 27.2.2008 r., V KK 397/07, OSNKW 2008, Nr 8, poz. 60; wyr. SN z 22.10.2013 r., V KK 233/13, OSNKW 2014, Nr 3, poz. 21; zob. także *L. Wilk*, w: *Królikowski, Zawłocki*, Kodeks karny. Część szczególna, t. 2, 2013, s. 524). Nie jest przy tym trafny pogląd o konieczności rozróżnienia nośników energii na rzecz ruchomą (np. gaz jako surowiec w produkcji) oraz na energię (np. gaz dostarczany do gospodarstwa domowych), w zależności od ich docelowego przeznaczenia, gdyż tej samej rzeczy, mającej przecież zawsze cechy nośnika energii, nie można tak różnorodnie oceniać (takiego rozróżnienia dokonuje *B. Kurzępa*, Glosa do wyr. SN 26.2.2004 r., IV KK 302/03, s. 118). Sam bowiem zabór następuje przed przetworzeniem danej substancji na energię, a dalsze postępowanie z nośnikiem będącym przedmiotem dokonanego już zaboru znaczenia mieć tu nie może (tak trafnie *M. Pawełek*, Glosa do post. SN z 9.6.2006 r., I KZP 14/06, s. 309–310, oraz *B.J. Stefańska*, Glosa do post. SN z 9.6.2006 r., I KZP 14/06, s. 85).

T. Oczkowski, *komentarz do art. 278 k.k.* [w:] R.A. Stefański, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2020, *Legalis*.

Kazus nr 2

Artykuł 278 § 5 KK dotyczy wyłącznie zaboru energii lub karty bankomatowej. Jest to **więc** odrębna podstawa prawna, dotycząca zaboru tych szczególnych przedmiotów kradzieży, które nie są zaliczane do rzeczy ruchomych. Energia, choć ma wartość majątkową, jako wielkość fizyczna jest zaliczana do dóbr niematerialnych (zob. uzasadnienie do post. SN z 9.6.2006 r., I KZP 14/06, OSNKW 2006, Nr 7–8, poz. 67). Karta bankomatowa zaś, z uwagi na ograniczenie jej funkcji tylko do możliwości wypłaty gotówki z bankomatów, nie zalicza się do "innych środków płatniczych" w rozumieniu art. 115 § 9 KK. Analiza treści przepisów art. 278 § 1, 3 i 4 oraz art. 119 § 1 KW, musi prowadzić do jednoznacznego wniosku, iż w przypadku zaboru energii nie może być mowy o przepołowieniu czynów. **Zabór energii** jest więc zawsze przestępstwem, bez względu na jej wartość (por. uchw. SN z 13.12.2000 r., I KZP 43/00, OSNKW 2001, Nr 1–2, poz. 4). Z uwagi na materialny charakter karty bankomatowej, w tym przypadku czyn z art. 278 § 5 KK dokonany jest z chwilą objęcia jej we władanie przez sprawcę, natomiast w przypadku energii z uwagi na niematerialny charakter tego dobra majątkowego, zabór polega na bezprawnym uzyskaniu dostępu do źródła energii i jej wykorzystaniu, co najczęściej polega na obejściu miernika poboru energii lub na zniekształceniu zapisu ilości pobranej energii na rejestrującym urządzeniu (por. *Marek*, Kodeks karny, 2010, s. 590–591, s. 73; wyr. SN z 26.2.2004 r., IV KK 302/03, Prok. i Pr. – wkł. 2004, Nr 7–8, poz. 2; wyr. SN z 25.9.2012 r., IV KK 167/12, KZS 2012, Nr 11, poz. 24).

Kazus nr 2

Podkreślić należy, że SN w post. z 1.9.2010 r. (IV KK 73/2010, OSNKW 2010, Nr 10, poz. 93, z aprobowaną glosą *B. Chojnackiej-Kucharskiej*, PS 2013, Nr 1, s. 135) wyraził jednoznaczne stanowisko, że "kradzież (zabór w celu przywłaszczenia) energii spowodować się będzie do jej poboru bez uprzedniego zawarcia umowy z posiadaczem energii np. przez włączenie się do sieci energetycznej za pomocą odpowiedniego przewodu, ale niezwiązane z przełamaniem przeszkody strzegącej dostępu do źródła energii".

Natomiast **działanie polegające na zakłóceniu urządzeń pomiarowych**, czego konsekwencją będzie wystawienie faktury rozliczeniowej na zaniżoną wartość, jest w ocenie SN zachowaniem wyczerpującym znamiona klasycznego oszustwa.

Kazus nr 3

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie - II Wydział Karny z dnia 4 września 2018 r., II AKa 229/17, Legalis nr 1829189:

„Łom o długości około kilkudziesięciu centymetrów, wykonany ze stalowego grubego pręta ze spłaszczoną ostrą końcówką, z uwagi na jego masę i kształt jest przedmiotem niebezpiecznym w rozumieniu art. 280 § 2 KK. Jego użycie może bowiem spowodować skutek podobny do użycia noża”.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - II Wydział Karny z dnia 3 lutego 2016 r., II AKa 448/15, Legalis nr 1461135.

„Do przyjęcia rozboju z art. 280 § 2 KK wystarczy demonstracja (chwycenie) niebezpiecznego przedmiotu w celu wywołania lęku - obawy użycia”.

Kazus nr 4

- ▶ Konrad P. wypełnił znamiona kradzieży rozbójniczej – prawidłową kwalifikacją jest art. 281 k.k.
- ▶ Asesor postąpił nieprawidłowo.
- ▶ Ze względu na to, że kradzież rozbójnicza nie jest czynem przepoławionym, nie ma tutaj mowy o umorzeniu postępowania, a tym bardziej zakwalifikowaniu czynu jako art. 119 § 1 k.w. czy też art. 278 § 1 k.k.
- ▶ Nie ma znaczenia czy pokrzywdzona była pewna czy nie, że sprawca zrealizuje swoje groźby. W art. 281 k.k. mowa jest o groźbie natychmiastowego użycia przemocy. W opisanej sytuacji z perspektywy obiektywnego obserwatora wydaje się, że tę zamię zostało jak najbardziej zrealizowane.

Kazus nr 4

„Treścią groźby w przestępstwie rozboju jest użycie natychmiastowej przemocy wobec osoby. **Natychmiastowość** oznacza w kontekście znamion omawianego typu czynu zabronionego **taki układ sytuacyjny, w którym spełnienie groźby możliwe jest bezpośrednio po zapowiedzeniu jej użycia przez sprawcę**” (P. Kardas, M. Dąbrowska-Kardas [w:] A. Zoll, Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278- 363 k.k., wyd. IV, Warszawa 2016, *LEX*).

Tak samo element ten należy interpretować w odniesieniu do przestępstwa kradzieży rozbójniczej z art. 281 k.k.

Kazus nr 5

W kazusie mamy do czynienia z dwoma odrębnymi czynami – wykroczeniem z art. 119 § 1 k.w. oraz z przestępstwem z art. 190 § 1 k.k.

Policjant powinien wyłączyć materiały dot. art. 119 § 1 k.w. i wystąpić do sądu z wnioskiem o ukarania, a wszcząć dochodzenie w sprawie o czyn z art. 190 § 1 k.k.

Kazus nr 5

Kradzież rozbójnicza jest typem przestępstwa, który można umiejscowić między zwykłą kradzieżą a rozbojem. Jednakże przy rozboju środki, które stosuje sprawca, mają **doprowadzić do dokonania kradzieży**, a więc muszą one poprzedzać lub nastąpić jednocześnie z dokonaniem zaboru cudzej rzeczy ruchomej. Przy kradzieży rozbójniczej zaś, rozbójnicze czynności wykonawcze sprawcy, **podejmowane są już po dokonaniu kradzieży** i mają na celu utrzymanie się w posiadaniu zabranej wcześniej rzeczy (zob. wyr. SN z 20.11.1972 r., **Rw** 1161/72, OSNKW 1973, Nr 2–3, poz. 40). Innymi słowy, przy kradzieży rozbójniczej w przeciwieństwie do rozboju, występuje odmienna chronologia czynności podejmowanych przez sprawcę. Byt kradzieży rozbójniczej, jako przestępstwa dwuaktowego, zależy jednak od więzi czasowo-sytuacyjnej między tymi dwoma czynnościami, a więc jest tu wymagane, aby podejmowane przez sprawcę środki w celu utrzymania się w posiadaniu rzeczy były podjęte zaraz po kradzieży lub miały miejsce podczas pościgu za sprawcą, podjętym i trwającym nieprzerwanie po kradzieży (wyr. SN z 12.9.2013 r., V KK 205/13, Legalis).

T. Oczkowski, *komentarz do art. 281 k.k.* [w:] R.A. Stefański, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2020, Legalis.

Kazus nr 6

T. Oczkowski, *komentarz do art. 290 k.k.* [w:] R.A. Stefański, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2020, *Legalis*.

1. Czynność wykonawcza w kradzieży leśnej polega na wyрубie drzewa. Pojęcie to oznacza nie tylko ścięcie rosnącego drzewa, ale każdy inny, dowolny sposób, który doprowadzi do **zerwania więzi drzewa z gruntem**. Technika działania sprawcy (ścięcie, wykopanie, powalenie) nie ma tu bowiem żadnego znaczenia (*Marek*, *Kodeks karny*, 2010, s. 617).

2. Wyrąb. Kradzież leśna jest przestępstwem materialnym, gdzie skutek polega na przewróceniu drzewa tj. **oderwania go od podłoża** (*Marek*, *Kodeks karny*, 2010, s. 617; *M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas*, *Przestępstwa*, s. 275).

Kazus nr 6

Wyrąb drzewa we własnym lesie z naruszeniem stosownych przepisów może wyczerpać znamiona wykroczenia z **art. 158 § 1 KW**.

Zabór **drzewa już wcześniej wyrąbanego lub powalonego** należy ocenić jako kradzież z art. 278 § 1 KK albo art. 120 § 1 KW (wyr. SN z 1.12.2008 r., V KK 386/08, Biul. PK 2009, Nr 1, s. 63; wyr. SN z 23.4.2015 r., V KK 50/15, Prok. i Pr. – wkł. 2015, Nr 7–8, poz. 6).

Przestępstwo kradzieży leśnej uznawane jest za **skutkowe** (*M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas*, w: *Zoll* (red.), Kodeks karny, t. 3, 2016, s. 426–427). Jego dokonanie następuje w momencie **odłączenia drzewa od podłoża**. Dalsze zachowania sprawcy nie należą do znamion kradzieży leśnej. Jeśli sprawca drzewo wyrąbie i zabierze, dokonuje **dwóch czynów**, z których pierwszy jest kradzieżą leśną, a drugi – kradzieżą zwykłą. Należałoby rozważyć uznanie pierwszego z nich za **czyn współlukarany uprzedni** albo obydwu za **czyn ciągły** (art. 12 KK) – stanowisko wyrażone w komentarzu.

Kazus nr 6

Wyrok Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 21 czerwca 2013 r., VII Ka 357/13, Legalis nr 1587969.

„Przepis art. 290 § 1 KK penalizuje odpowiedzialność karną sprawcy, który w celu przywłaszczenia dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie. Zachowanie sprawcy, w ujęciu wyżej wymienionego przepisu, musi zatem polegać na wyrąbaniu drzewa w lesie z zamiarem jego przywłaszczenia (cum dolus coloratus). Do takiej konkluzji prowadzi bowiem zawarte w art. 290 § 1 KK sformułowanie „w celu przywłaszczenia”. Ustawa wymaga bowiem, aby zachowanie sprawcy było nakierowane na określony cel, jakim jest przywłaszczenie drzewa w lesie. Jeśli natomiast sprawca dopuszcza się najpierw wyrębu drzewa w lesie, a następnie zabiera to drzewo w celu przywłaszczenia, wówczas odpowiada on tylko za jedno przestępstwo określone w art. 278 § 1 KK, natomiast wyrąb drzewa w lesie stanowi tylko czynność współukaraną uprzednio”.

Kazus nr 6

Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 23 kwietnia 2015 r., V KK 50/15, Legalis nr 1242277:

„W sytuacji, gdy przedmiotem czynu jest drewno, a nie drzewo, czyn ten stanowi bądź to występki z art. 278 KK, bądź wykroczenie z art. 119 KW.

Artykuł 120 KW obejmuje nie tylko - jak art. 290 § 1 KK - nielegalny wyrąb drzewa w lesie, lecz również kradzież i przywłaszczenie drzewa wyrąbanego lub powalonego. (...) nie obejmuje w ogóle "drewna" (...). W sytuacji zaś, gdy przedmiotem czynu jest drewno, a nie drzewo, czyn ten stanowi bądź to występki z art. 278 KK, bądź wykroczenie z art. 119 KW”.

Kazus nr 7

- ▶ Kradzież drzewa z lasu w dniu 1 stycznia 2018r. – art. 278 § 1 k.k.
- ▶ Kradzież drzewa z lasu w dniu 30 grudnia 2017r. – wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. albo art. 120 § 1 k.w. – czyn przedawniony (przedawniło się z upływem 30 grudnia 2018 roku).

Jeśli jednak stwierdzimy, że dwa pierwsze czyny stanowiły czyn ciągły, to wówczas art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k. – wtedy czyn nie będzie przedawniony.

- ▶ Włamanie się do altany - przeprowadzamy postępowanie w sprawie o czyn z art. 279 § 1 k.k.
- ▶ 20 kradzieży w sklepie – przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k.
- ▶ Kradzież roweru – umarzamy na brak znamion i wyłączamy materiały, przekazując Policji w celu przeprowadzenia postępowanie w sprawie o wykroczenie z art. 119 § 1 k.w.